Biblioteca Citatepedia
spațiu virtual găzduit de www.citatepedia.ro

VALERIU BUTULESCU

STEFAN CEL VIU
(Valea Albă)

- dramă istorică -

PERSONAJE:

Stefan, domnitorul Moldovei
Maria de Mangop – soția lui Ştefan
Doamna Oltea – mama lui Ştefan
Luca – boier, sfetnic, şeful cancelariei domneşti
Ioan (Țamblac) – bătrân cărturar, unchiul lui Ştefan
Purice – aprod

Un cioban, un țăran, un soldat, voci în culise.

Acțiunea se petrece la Suceava, în cetatea de scaun, iulie 1476.

Cancelaria domnească, mobilată în stilul epocii. Un dulap mare, o masă lungă, o canapea, scaune. Pe masă cărți, instrumente de scris, o fructieră. Pe pereți, o stemă a Moldovei, câteva steaguri, o icoană. Cărturarul Ioan redactează o nouă pagină de letopiseț, supravegheat atent de boierul Luca, şeful cancelariei. Amândoi au părul albit de vreme. Aprodul Purice, foarte tânăr, stă de pază la intrare.

SCENA 1

Luca, Ioan, Purice.

LUCA *(agitat):* Nu-mi vine să cred! Un turc adevărat a intrat pe fereastră? Şi gărzile n-au prins de veste?
IOAN *(în şoaptă, privind spre Purice):* Gărzile păzeau intrarea! Aşa e obiceiul lor! Iar păgânul a intrat pe geam! Era iscoadă…
LUCA *(curios):* Cum arăta?
IOAN: Nimeni nu ştie! Turcul era mascat! Mărunțel, dar bun luptător! Când a tras iataganul, n-a fost chip să-l prindă cineva! A băgat spaimă-n cetate, apoi a fugit! Tot pe fereastră!
LUCA: Ciudat! Să scape de sub nasul străjerilor? Un turc mascat! E prea de tot!
IOAN *(întoarce filele letopisețului):* Semn rău! Ia să ne vedem noi de cronica noastră!
LUCA: Unde am rămas?
IOAN *(citeşte rar):* ”…şi atunci a cucerit Ştefan voievod cetatea de scaun a Valahiei. Şi a luat cu dânsul pe doamna Despina, soția lui Radu voievod, şi pe singura sa fiică, şi toate comorile lui, şi toate veşmintele, şi toate steagurile lui…”
LUCA *(nemulțumit):* Nu e bine! O cronică trebuie să surprindă esența evenimentului! Vodă a luat cetatea şi steagurile! Gata! Punct! Ce rost are să pomenim de comori şi veşminte? Iar treaba cu femeile e jenantă, nu crezi?
IOAN *(tare):* Vă înşelați, prea cinstite boier Luca!
LUCA *(familiar):* Ionele, lasă eticheta pentru curtea dogelui venețian!
IOAN *(încet):* Protocolul ne obligă…
LUCA *(încet):* Suntem numai noi doi!
IOAN *(încet, arătând spre Purice):* Bine, dar dânsul…
LUCA: Dă-l încolo! E Purice, aprodul! Băiat bun! El stă de pază! *(Râzând.)* Are armă nouă, nemțească…
IOAN *(neîncrezător):* Totuşi…
LUCA : Bine! Îi fac vânt! *(Către Purice.)* Ei, cumetre Purice! Eşti ostaş vrednic! Îl cunoşti cumva pe hatmanul Odobeşti?
PURICE *(gânditor):* Nu, boierule…
LUCA: Serios? Nici pe stolnicul Cotnar?

PURICE *(zâmbeşte luminat):* Aaa! Pe aista parcă l-am văzut, la un praznic!
LUCA: Prea bine! Vezi că te aşteaptă amândoi la pivnițele domneşti! Salută-i din partea noastră! Şi adu-ne în grabă un ulcior cu vin roşu!
PURICE: Vin roşu? Îndată, cinstiți boieri! *(Râde.)* Să ştiți domniile voastre că eu sunt nepotul vornicului Panciu! *(Purice iese în pas alergător, luând halebarda cu el.)*

SCENA 2

Luca, Ioan.

LUCA: Unde am rămas?
IOAN: *(serios):* Luca, fii atent ce spui şi ce scrii! Limba ta e prea slobodă! Stăpânul nostru e drept, dar aprig la mânie! Ştefan are sute de ochi şi mii de urechi!
LUCA: Stai blând, bădie! Noi facem istorie, nu politică! Ia loc şi scrie! „Domnul Ştefan Voievod a cucerit cetatea Dâmbovița şi a luat toate steagurile lui Radu cel Frumos." Punct!
IOAN: Vrei să spui „steagurile lui Radu voievod."!
LUCA: Ionele! Ce fel de voievod mai este Radu, dacă domnul nostru i-a luat steagurile, comorile, veşmintele? Şi soția, pe deasupra!
IOAN *(zâmbind):* Frumos l-a aranjat Ştefan vodă pe Radu cel Frumos!
LUCA: În locul lui, am ridicat în scaun pe Laiotă Basarab. *(Încet.)* Altă loază! A domnit patru săptămâni…
IOAN: Încurcate sunt treburile dincolo de Milcov! Basarab plânge la poarta noastră! Radu îşi varsă lacrimile la Înalta Poartă! Valahia, săraca, nu ştie încotro să se aplece…
LUCA: Mare păcat! Muntenii ne sunt frați! Vorbim acelaşi grai. Cu toții de la Râm ne tragem…
IOAN: O, dacă ar avea şi ei un domn viteaz şi brav, ca al nostru!
LUCA: Va veni o vreme când aceste pământuri vor fi un singur trup! Se va găsi o mână de fier, să le unească…
IOAN: Ştefan este un rege mare. Fala creştinătății şi pavăza ei. *(Ia o scrisoare de pe masa de lucru.)* Uite ce-i scrie Papa de la Roma: „Faptele tale săvârşite cu înțelepciune şi vitejie contra turcilor au adus atâta celebritate numelui tău…"
LUCA *(oftează):* Vorbe spuse cu meşteşug! Dar vorbe! Noi aşteptăm oameni şi arme, ei ne trimit poveşti! *(Pauză.)* Ascultă! Ce-ar fi să bem o ulcică de vin?
IOAN *(încordat):* În cancelarie? Dacă ne vede cineva?
LUCA: Suntem numai noi doi…

Luca scoate din dulap un ulcior şi două ulcele de lut, în care toarnă vin, zâmbind ştrengăreşte. Cei doi ciocnesc ulcelele.

LUCA: În sănătatea ţării şi a lui vodă!
IOAN: Trăiască Ştefan şi Moldova!

Cei doi golesc repede ulcelele. Luca le pune la locul lor, împreună cu ulciorul.

IOAN *(oftează, revenind la cronică):* Istoria se scrie greu, bădie! Slova trebuie să fie adevărată, simplă şi clară…
LUCA: Ascultă, Ioane! Ştim cu toţii că Radu cel Frumos e un netrebnic, dar e sânge de-al nostru!
IOAN: A bătut palma cu păgânii! Vrea să pună Valahiei turban!
LUCA: Păi, vezi! Posteritatea trebuie să ştie că voievodul nostru i-a luat puterea politică, nu nădragii şi muierea! Vom scrie astfel: „În ziua de 24 noiembrie 1473, Ştefan Vodă, prin mila lui Dumnezeu, în luptă dreaptă a luat cetatea de scaun a Radului, împreună cu toate steagurile acestuia!" Atât! Radu e neam cu noi! Nu-i putem întina memoria!
IOAN: Cum? Să nu amintesc despre veşminte şi comori?
LUCA *(încet):* Nu! Lasă-le dracului de veşminte! Vrei să afle urmaşii urmaşilor noştri că ne-am jefuit neamurile?
IOAN: Asta-i bună! Păi cum? Numai despre steaguri? Ce sunt steagurile, la urma urmei? Nişte cârpe vopsite! Să nu scriu despre doamna Despina? *(Zâmbeşte cu tâlc.)* Pentru vodă ea preţuieşte mai mult decât toate steagurile la un loc…
LUCA *(gânditor):* Ştii ce? Lasă loc liber! Ne mai gândim! *(Pauză.)* Totuşi, nu-mi vine să cred! Un spion turc, şi încă unul mascat, a intrat pe fereastra cetăţii? Semn rău! Ţara nu e bine păzită… *(Intră Purice, în mare grabă, fără vin. Îşi aranjează ţinuta.)*

SCENA 3

Luca, Ioan, Purice.

LUCA *(glumeţ):* Ei, Purice! De ce alergi aşa! Au năvălit tătarii?
PURICE *(respiră greu, obosit):* Boierilor, sunt de strajă! Mi-am adus aminte! N-am voie să plec post! Mă apasă o mare vină!
LUCA: Dacă ai vin, n-ai vină!
IOAN: L-ai găsit pe hatmanul Odobeşti? *(Arată spre călimară.)* Uite, nu mai avem cerneală!
PURICE *(răsuflă greu, potrivindu-şi halebarda):* Când să cobor scările, am dat nas în nas cu medelnicerul Soare… Mi-a şoptit o vorbă de taină! Domnul Ştefan a pornit spre noi!
IOAN *(neliniştit):* Eşti sigur? *(Face ordine pe masa de lucru.)*

PURICE: Măria sa vine la noi la cancelarie, cinstiți boieri! Vrea să ne ia prin surprindere! *(Pauză.)* Medelnicerul Soare este un om bine informat…
LUCA: Să vină, să vină! *(Îşi potriveşte părul.)* Va fi o mare surpriză pentru noi…

Din spate răzbat, tot mai răsunător, paşii siguri şi bărbăteşti ai domnitorului. Foarte grăbiți, boierii fac ordine în cancelaria domnească.

PURICE: Atențiune! Vine măria sa Ştefan Vodă!

Purice ia poziția regulamentară, încremenind în dreapta uşii, cu halebarda în mână. Boierii se postează la stânga şi la dreapta uşii, aplecați, în semn de profund respect. Zgomotul paşilor se amplifică. Cei trei aşteaptă încordați, fără să se mişte, cu privirile ațintite asupra uşii. Fereastra se deschide încetişor. Prin fereastră se furişează în interiorul cancelariei un turc mascat. Are turban, şalvari, e tânăr, suplu, sprinten. Poartă iatagan la cingătoare. Deschide dulapul, scoate ulciorul cu vin. Bea cu măsură, direct din ulcior. Pune ulciorul la loc. Ia de pe masă un măr din care muşcă cu poftă. Se apropie tiptil de cei trei, mâncând din măr.

SCENA 4

Luca, Ioan, Purice, Turcul.

TURCUL: Baş aram bel buzduki… Aşteptați… cineva, efendi bei?

Boierii nu răspund, rămânând lângă uşă, aplecați, cu ochii în pământ. Purice se întoarce şi-i face semn să tacă.

TURCUL: Şeitan ageam beglergeli…
PURICE: Tacă-ți gura, creştine! Oare nu auzi paşii domnului?
TURCUL: Aman, aman! Care domn? Ce auzit voi, e paşii lui Alah!
PURICE: Omule, ține-ți fleanca! Te rog eu frumos!

Presupuşii paşi ai domnitorului capătă un ecou straniu, de tunet. Purice şi cei doi boieri par hipnotizați. Deodată se face linişte.

TURCUL *(răsfoieşte letopisețul):* Ghiauri caraghioşi! Baş burum, altan uzun! Aşa primiți la voi un spion turcesc?

Cei trei se trezesc la realitate. Pun mâna pe arme. Calm, Turcul continuă să răsfoiască letopisețul

LUCA: Un spion păgân? Aşa a zis? O, sfântă Paraschiva! *(Scoate paloşul.)*
PURICE *(învârte amenințător halebarda):* Îl fac bucăți, bucăți!
IOAN *(trage sabia):* Pe unde ai intrat, eunucule?

TURCUL *(calm, cu glas subțire, prefăcut, arată spre fereastră):* Pe geam! De ce țineți ferestrele deschise în vreme de război?
LUCA: Ați auzit? A intrat pe fereastră!
IOAN: Ce v-am spus? *(Către Purice.)* Purice! Înhață-l imediat! Pune-l în lanțuri! La temniță cu el!
PURICE: Îndată, boierule!

Purice îl atacă pe Turc cu halebarda. Turcul contraatacă eficient cu iataganul, dovedindu-se un luptător excelent. Purice se retrage luptând.

TURCUL: Luptă, ghiaurule! Arată-ți priceperea!
PURICE: Văleu! Acesta e diavol, nu iscoadă!
TURCUL: Garda sus, mucosule! Aşa aperi la tine, patrie?
PURICE *(bate în retragere):* Boierilor! Nu-i pot ține piept! Mă răzbeşte!
TURCUL: Garda sus, mă! Nu pricepi? Eşti turc?

Purice atacă cu îndârjire, dar securea halebardei se desprinde din coadă.

PURICE *(se retrage, ținând în mână coada halebardei):* O, Doamne! S-a stricat! Armă nouă, nemțească! Adusă pe bani grei din Occident! Iată ce înseamnă reforma militară! *(Smiorcăit.)* Mi-au luat buzduganul meu cel sănătos ca să-mi dea prostia asta cu coadă…
LUCA *(intră în luptă):* Păzea, câine!
TURCUL: Câne spus tu la mine? Ticălos batrân! Aşa vorbeşti tu cu omul sultanului?

Turcul atacă în stil de mare maestru al armelor. Luca nu rezistă asaltului şi bate în retragere. Purice stă gânditor, rezemat în coada halebardei.

IOAN *(intră în luptă, de partea boierului Luca):* Te facem tocană cu pilaf, barbarule!
LUCA: Noi suntem urmaşii Romei!
IOAN: Ehe! Unde-s trei, puterea creşte!

Turcul luptă admirabil. Cei doi boieri se retrag. Îşi pierd săbiile.

TURCUL: Ah, voi, mâncători de slanină! Vitejii beiului Stefan! Unde puterea voastră? La Podul - Inalt, fiecare moldovan a invins trei ieniceri. Aici, un singur turc bate toată Moldova! He, he, he! Ruşine mare la voi!
IOAN *(speriat):* E un vrăjitor! Doamne apără! Iscoada lui Satana!
LUCA: Ba e chiar dracul în persoană! *(Îşi face cruce.)*
TURCUL *(amenințându-i cu iataganul):* Spune tu la mine imediat! Câți calareți are beiul vostru, câți pedestraşi şi câte bombarde?
IOAN: Ticălosule! Astea sunt secrete de stat!

LUCA: Nu vei afla nimic! Poți să ne omori!

Turcul se plimbă tacticos, ținându-i pe cei doi boieri sub amenințarea iataganului. În spatele lui, Purice încearcă să-şi repare halebarda.

TURCUL *(scoate o pungă cu bani):* Aman, aman! Eu nu vreau omor pe nimeni! Eu dau la voi bacşiş, plocon, ciubuc… Uite, bani mulți, de aur…
IOAN *(către Luca):* Bagă de samă, bre! Nu cumva să pui mâna! Ghiorlanul aista vrea să ne cumpere!
LUCA *(hotărât):* Nu ne lăsăm corupți, păgâne! Noi suntem români! Europa e cu ochii pe noi!
TURCUL *(ascunde banii la cingătoare):* Ha, ha, ha! Lasă că vă cunosc eu, panglicarilor!

Din spate se aud iar, din ce în ce mai tare, paşi profetici, misterioşi.

PURICE *(panicat):* Auziți? Vine iar domnul!

Purice încearcă disperat să-şi repare halebarda. Dezamăgit, aruncă securea, păstrând în mână coada noduroasă.

IOAN *(solemn):* Se apropie marele voievod!
LUCA *(către Turc):* Vine Ştefan vodă! Va fi vai de pielea ta, păgâne!
TURCUL *(autoritar):* Nu mişcați! *(Se apropie de uşă cu iataganul ridicat.)* Îl voi ucide pe ghiaur, beiul vostru nenorocit! Contele Ştefan cel Mic…

Paşii capătă iar ecouri supranaturale. Turcul aşteaptă în dreptul uşii cu iataganul ridicat. Boierii înaintează spre uşă încetişor, cu pumnii strânşi. Brusc, paşii încetează. Hotărât, Purice prinde coada noduroasă a halebardei şi-l loveşte cu ea peste spate pe Turc. Acesta scapă iataganul, se clatină în toate părțile, amețit, dar nu cade. Cei trei se aruncă asupra Turcului, imobilizându-l.

SCENA 5

Luca, Ioan, Purice, Turcul

LUCA: L-am prins! Strânge-i bine mâinile la spate!
PURICE: Nu cumva să ne scape, tâlharul!
IOAN: E al nostru! Aşa, băieți! E-he-he!
LUCA *(energic):* Cumetre Purice! Dă fuga la vodă! Vesteşte-i că am prins o limbă necredincioasă! Tare mult se va bucura!
PURICE: Îndată, cinstiți boieri! *(Purice iese ducând cu el coada de halebardă.)* Aveți grijă! Nu cumva să vă scape!

IOAN *(către Turc):* Ascultă, fiu al pustietății! Tu, nepotul lui Belzebuth! Scoate-ți obrăzarul, obraznicule!
TURCUL *(îşi revine):* Baş aram vel ildirim… Dă-mi oleacă de vin, efendi...
LUCA: Ai înnebunit? Nu ținem noi băutură în cancelarie...
TURCUL: Ba da! Acolo în dulap...
IOAN *(uimit, către Luca):* Ai văzut, bre! Ştie tot, dacă e iscoadă!
LUCA *(gânditor):* Tu ce zici? Bem cu duşmanul o ulcea de Cotnar? Oricum va pieri sub securea călăului...
IOAN *(oftează):* Săracul de el! Nu-l putem refuza! E ultima lui dorință...

Luca scoate ulciorul din dulap şi umple trei ulcele.

LUCA: Moldovenii sunt oameni ospitalieri. Să ții minte, turcule! *(Pauză.)* O singură ulcică! Să te pună dracul să-i spui lui vodă...
TURCUL: Vai de mine, efendi! Sunt om serios!

Cei trei ridică ulcelele cu vin.

IOAN: Turcule! Sus ulceaua! Bei în sănătatea beiului Ştefan!
LUCA: Pentru neatârnarea țării!
TURCUL: Traiască Stefan şi boierii!
IOAN: Nu numai boierii! Pentru domn şi țară!
TURCUL *(tare):* Traiască Stefan şi Moldova!
LUCA: Aşa da...
IOAN: Bravo! La mulți ani, Turcule!

Cei trei golesc ulcelele. Luca le ascunde în dulap, împreună cu ulciorul.

LUCA *(adresându-se Turcului):* Şi acum, jos turbanul, efendi! Nu mai ai nevoie de el! Vei fi decapitat!
TURCUL: Aman, aman, beglergeli...
IOAN: Te faci că nu înțelegi? Dă-ți, mă, jos căciula ta turcească! Te pomeneşti că ți-a bătut-o Drăculea în cuie! Ia să vedem!

Ioan clatină prudent turbanul turcului, apoi îl smulge, împreună cu masca. Un păr blond şi bogat se revarsă pe umerii Turcului. Boierii rămân înmărmuriți. În fața lor se află domnitorul Ştefan.

SCENA 6

Ştefan, Luca, Ioan.

Boierii cad în genunchi.

IOAN *(uimit):* Voievodul Ştefan!
LUCA: *(în stare de şoc):* Domnitorul Moldovei!
IOAN: Îndurare, măria ta!
LUCA: Ai milă de noi, doamne!
ŞTEFAN *(ia un bob de strugure de pe masă râzând):* Liniştiţi-vă, boieri mari! Veniţi-vă în fire! Nu s-a întâmplat nimic! V-aţi făcut datoria!
IOAN: Ce datorie, păcatele noastre? Ţi-am sucit mâinile la spate…
LUCA: Am rostit vorbe necugetate… Am băut alcool în timpul serviciului...
IOAN: Iertate să-mi fie cuvintele, doamne! Adineauri am spus că măria ta eşti nepotul Satanei! Eu, în nemernicia mea, eu am spus asta! Eu, unchiul măriei tale!
LUCA *(spăşit):* Şi amărâtul acela de Purice, aprodul! Te-a pălit cu ciomagul lui nemţesc, fără să ştie! E tânăr! Iartă-l, doamne!
STEFAN: M-a lovit, apărându-mă! Lovitura lui mi-a încălzit inima!
IOAN: Totuşi, îndrăznesc să te întreb, stăpâne… De ce te porţi îmbrăcat în straiul duşmanului?
ŞTEFAN: Poporul trebuie mereu încercat, boierilor! Să ştie că duşmanul nu are somn, că mişună peste tot! *(Se aprinde.)* De regulă, noi aşteptăm vrăjmaşul la poarta cetăţii! Cu tunurile pregătite, sus, pe metereze! Dar, iată, el se strecoară pe hornul casei, pătrunde în castel prin gaura cheii! Numai popoarele vigilente vor supravieţui! Noi suntem neam paşnic! Ne-a fost dat ca simbol un zimbru. Un erbivor puternic, dar liniştit, care nu va învăţa nicicând să bea sânge, nu va şti niciodată să sfâşie! Ei, bine, zimbrul, dacă vrea să fie zimbru, trebuie să-şi ascută întruna coarnele! Să nu se încreadă decât în propria sa copită! Că s-a umplut pădurea de fiare răpitoare!
LUCA: Înţelepte cuvinte…
IOAN *(spăşit):* Şi noi am cutezat să ridicăm sabia împotriva măriei tale…
STEFAN: Nu în mine aţi lovit, ci în dihania aceea blestemată, în păgânul care ne-a furat liniştea şi tihna! Aţi fost mai tari ca el! De frica voastră a fugit pe fereastră! *(Ridică de jos iataganul. Îşi pune la loc masca şi turbanul.)*
LUCA *(zâmbeşte încurcat):* Nu mai pricep nimic…
IOAN: Nu înţelegem, doamne…
ŞTEFAN *(autoritar):* Eu nu glumesc! L-am văzut cu ochii mei cum fugea, tâlharul! Şi voi l-aţi văzut! Îndrăzneşte cineva să spună că domnul se înşeală?
LUCA: Ferească Dumnezeu!
IOAN: Ar fi culmea!
ŞTEFAN *(energic, extrem de mobil):* Turcul a fugit! Aţi fost martori! A fugit, fiindcă voi, bătrânii mei oşteni, aţi stat de veghe! L-aţi văzut alergând, speriat de moarte, sărind peste scaune, urcându-se pe masă… *(Ştefan sare peste scaun, se urcă pe masa de lucru.)* Fugea de parcă toată Moldova era pe urma lui*!* *(Sare de pe masă şi aleargă la fereastră.)* Aici, la fereastră şi-a aruncat iataganul… *(Ştefan aruncă iataganul.)* … bolborosind ceva în grai străin! Baş burum altan

uzun! În graba cea mare, şi-a pierdut mantia albastră… *(Îşi aruncă mantia albastră.)* Apoi a dispărut! *(Tare.)* Pricepeţi, berbecilor? Puteţi trezi o ţară întreagă, salvând o legendă! *(Ştefan iese pe fereastră.)*

SCENA 7

Luca, Ioan.

LUCA *(stors):* Nu mai înţeleg nimic! Sunt prea bătrân pentru aceste timpuri…
IOAN *(epuizat):* Tineretul de azi e complet nebun…
LUCA: Ne-a făcut berbeci!
IOAN: Ai crezut că suntem altceva? *(Se apleacă greu; îşi ridică sabia de jos, punând-o la cingătoare.)* Sabia sus! Eşti un berbec nobil!
LUCA *(îşi pune sabia):* Sunt bătrân pentru război! Să ne întoarcem la cronica noastră…
IOAN: Tinerii fac istoria. Noi o scriem…
LUCA: Citeşte!
IOAN *(citeşte rar):* „La Teleajen, Domnul Ştefan a tăiat capetele pârcălabilor, le-a luat ţiganii şi femeile, iar cetatea a ars-o!"
LUCA: O, Doamne sfinte! Să le tai capetele, treacă, meargă! Dar să le iei femeile…
IOAN *(încet):* Ce te miri? Ai văzut că e focos ca un armăsar tătărăsc!
LUCA: Treci la Podul - Înalt!
IOAN *(citeşte):* „În anul 1475, ianuarie 10, marţi a fost război la Vaslui cu puterile turceşti, şi a biruit atunci Ştefan voievod, cu mila lui Dumnezeu şi cu ajutorul lui Iisus Hristos. Şi i-a dat Dumnezeu pe ei, limbi necredincioase, în ascuţişul săbiei şi au căzut atunci mulţime mare nenumărată şi au fost prinşi de vii mulţi fără de număr, care de asemenea au fost tăiaţi; numai pe unul l-au lăsat viu, pe fiul lui Sac Paşa!"…

Intră aprodul Purice. E vesel. Şi-a schimbat arma. Poartă cu mândrie un buzdugan mare, ghintuit.

SCENA 8

Luca, Ioan, Purice.

PURICE: Cinstiţi boieri! I-am dat de ştire domnului nostru că am prins o iscoadă! Tare s-a bucurat… Vine îndată!
LUCA *(agitat):* Vine Domnul?
IOAN *(privind neliniştit spre fereastră):* Vine măria sa? Să vină! Să vină!

Cei doi boieri pun în grabă lucrurile în ordine.

PURICE *(se uită dezorientat în jur):* Doamne, Dumnezeule! Unde-i Turcul, boierilor?
LUCA: Care turc, bre?
PURICE *(speriat):* Cum, care? Iscoada! Oameni buni, nu mă nenorociți! Unde-i Turcul meu? Vine vodă să-l ia în primire!
IOAN *(zâmbeşte încurcat):* Aaa! Vorbeşti de ienicerul acela rătăcitor? Era pe-aici pe undeva… *(Se uită sub masă.)*
LUCA: Cred că s-a dus la umblătoare!
IOAN: Nici măcar nu era iscoadă, ci negustor de cai! Mergea la iarmaroc!
PURICE *(mirat):* Avem noi cai de vânzare?
IOAN: A intrat din greşeală în cancelarie…
LUCA: Rătăcise drumul, zău! Omul voia să ajungă la Țarigrad. A nimerit, ca orbul, Suceava…
PURICE *(de-a dreptul îngrozit):* Bine, dar l-am lăsat în mâinile domniilor voastre! Trebuia să-l rețineți!
IOAN: Am vrut să-l reținem, dar nu l-am putut ține!
LUCA: A fugit! Şi-a pierdut armamentul din dotare! *(Ridică iataganul.)* Acum e departe! A trecut Dunărea!
PURICE *(disperat):* Boierilor, vă arde de şagă? Spuneți-mi ce să fac! Domnul va crede, pe bună dreptate, că sunt nebun! Cristoase! Sfinte Dumitre! Cuvioasă Paraschiva! Mă rog de voi toți! Ajutați-mă!

Se aud iar paşii profetici ai domnitorului. Surle şi tobe. O voce din culise anunță: „Măria sa Ştefan Vodă!” Intră Ştefan, fără suită, în ținută de gală, cu coroana pe cap.

SCENA 9

Ştefan, Ioan, Luca şi Purice

IOAN *(plecându-se adânc):* Fii binevenit, măria ta!
LUCA: Cerul să te ocrotească! *(Se înclină.)*
ŞTEFAN: Pace vouă, oameni buni! Am venit în grabă la voi, lăsând deoparte treburile domneşti! *(Zâmbeşte subtil.)* Mi s-a spus că ați prins o iscoadă!

Boierii schimbă între ei priviri întrebătoare. Aprodul Purice cade în genunchi la picioarele domnitorului.

PURICE *(speriat):* Milă şi înțelegere, măria ta! Eu v-am adus vestea, la îndemnul acestor cinstiți boieri! Între timp, s-a întâmplat o nenorocire! Iscoada a fugit…

STEFAN *(revoltat):* Ați lăsat să scape un spion? Vă dați seama de gravitatea faptei voastre?
LUCA: Ne dăm seama, doamne!
IOAN: E vina noastră!
PURICE: Ba e vina mea! Trebuia să lovesc mai tare cu coada ceea de mătură! Să-i sparg dovleacul! Trebuia să-l omor, păgânul dracului!
LUCA *(se închină):* Ferească Dumnezeu!
IOAN *(speriat):* Se poate una ca asta, cumetre Purice?
ŞTEFAN *(râde):* S-a luptat cu voi?
LUCA: O, doamne! N-am văzut niciodată un oştean mai viteaz!
IOAN: Învârtea iataganul ca un vizir!
PURICE *(mirat):* Poveşti! O, dacă aveam eu atunci acest buzdugan, îl făceam țăndări! Nenorocitul…
IOAN *(neliniştit):* Cumetre Purice, bagă de seamă ce vorbeşti!
ŞTEFAN *(ia un bob de strugure de pe masă):* Şi era mare iscoada voastră?
LUCA: Mare cât un urs, măria ta!
IOAN: Ba chiar mai mare!
PURICE *(tresare):* Poftim? Ce fel de urs, doamne iartă-mă? Era o stârpitură!
IOAN *(autoritar):* Purice! Întreci orice măsură! Nu fi obraznic!
ŞTEFAN *(râde îngăduitor):* Lăsați-l boierilor, să povestească! De fapt, este iscoada lui… Ah! *(Se apleacă, acuzând o durere de spate.)*
PURICE *(naiv):* Te doare spatele, măria ta?
ŞTEFAN: Un fleac! *(Se îndreaptă.)* M-a tras curentul în lupta de la Vaslui!
PURICE *(îngrijorat):* Toți oamenii drepți au dureri de spate! Să-ți fac o frecție, doamne preamilostiv? Mă pricep…
ŞTEFAN *(râzând):* Nu e nevoie! Spune, ostaş! Spune cum a fost!
PURICE : Măria ta! Să n-am parte de ziua de mâine dacă mint! Turcul era viteaz, dar tare mărunțel! Parcă era un berbecuț…
ŞTEFAN *(ințepat):* Ce-ai spus?
PURICE: Nu era mare, măria ta!
ŞTEFAN *(aspru):* Mai mare decât mine?
PURICE: Doamne fereşte! Cum să fie un turc mai mare decât Ştefan cel Mare? *(Pauză.)* Era, aşa, cum să spun, cam până la cingătoarea măriei tale…
ŞTEFAN *(râzând):* Dacă era aşa mic, cum de v-a scăpat?
PURICE *(arată spre fereastră):* Mărunțel cum era, s-a strecurat, potaia… *(Pauză.)* Măria ta! Dă-mi un cal iute şi-ți aduc turcul înapoi! Îl găsesc eu! Nu poate fi departe!
ŞTEFAN *(râde):* Bine, viteazule! Încalecă şi du-te!
PURICE *(bucuros):* Mulțumesc, doamne! *(Ridică buzduganul deasupra capului.)* Îl voi aduce viu, dar bătut măr! Mama lui de păgân! *(Purice iese în pas alergător.)*
LUCA *(încurcat):* E tânăr, măria ta! Nu ştie ce vorbeşte!

IOAN: Iartă-l, doamne!
STEFAN *(surâde trist):* Are suflet de copil, dar e viteaz… În curățenia lui sufletească, pare naiv. Oameni ca el dau tărie acestei țări…
LUCA *(supus):* Aşa e!
IOAN: Ai dreptate, doamne!

Se aude tropotul unui cal care se îndepărtează.

ŞTEFAN *(încordat):* Ei, boierilor! Tare ne-am veselit! Aflați că vara aceasta însorită e pe sfârşite! Nori negri se ridică la orizont... S-a mâniat pe noi cerul, singurul nostru vecin de nădejde! *(O voce din culise anunță" Măria sa, Maria de Mangop, Doamna Moldovei!" Intră doamna Maria, în ținută de gală, purtând coroană.)*

SCENA 10

Ştefan, Maria, Luca, Ioan

Ştefan o întâmpină pe Maria. Boierii se închină.

MARIA: Te-am căutat, domn al țării şi al inimii mele!
ŞTEFAN: Fii binevenită, distinsa mea soție!
MARIA: Măria ta! *(Îngenunchează, sărutându-i mâna.)*
ŞTEFAN: Ridică-te, doamnă!

Doamna Maria se ridică. Ştefan îi dă brațul. Cei doi înaintează solemn, ceremonios, în conformitate cu protocolul medieval european.

MARIA: Doamne, trebuie să-ți spun ceva…
ŞTEFAN *(oficial):* Te ascult, doamnă!
MARIA: E o vorbă de taină, mărite voievod…
ŞTEFAN: Prea bine!

Ştefan se uită binevoitor la cei doi boieri. Aceştia se retrag, făcând plecăciuni adânci.

SCENA 11

Ştefan, Maria.

Rămaşi singuri, cei doi renunță la orice protocol. Ştefan îi sărută mâna Mariei, o strânge puternic în brațe, o sărută pe buze.

ŞTEFAN *(cântă):* Măria ta, Măria mea! Măria mea! Măria ta! Foaie verde garofiță, Dulce-i gura de domniță! *(Pauză.)* Uță, Uță, Măriuță! Ia spune-mi tu vorba ceea de taină!
MARIA *(tandră):* Promiți că nu spui la nimeni?
STEFAN: Pe cuvântul meu de domnitor!
MARIA: Te iubesc, Fănică voievod!
STEFAN *(o ia în brațe):* Aha? Eu te iubesc mai mult, floare albă de Mangop!
MARIA *(alintată):* Şi mai am o veste bună!
ŞTEFAN Spune! Spune, frumoasa mea nebună! Spune vestea ta cea bună!
MARIA *(răsfățată):* Nu vreau! Nu vreau! *(Râde.)*
STEFAN: Nu te mai pot ține, doamnă! De ce eşti aşa grea? *(O aşează pe masă.)*
MARIA *(cântă):* Sunt grea pentru că sunt grea! Asta este vestea mea! Tra-la-la-la-la-la-la!
ŞTEFAN: Poftim?
MARIA: Port în pântec un voievod mic, mic de tot! E tare viteaz! De pe-acum îi simt sabia!
STEFAN *(sare în picioare, plin de bucurie):* Un fiu! Un fiu ai spus! Moldova mea are încă un fiu! *(Ridică privirea spre cer.)* Mulțumesc, Doamne! *(Priveşte spre Maria.)* Mulțumesc, doamnă!

Se apropie de Maria, o sărută, îşi scoate coroana aşezând-o pe pântecele ei. Se aude o melodie populară moldovenească, foarte iute, pentru o „învârtită” în doi. Ştefan şi Maria se ridică, îşi pun coroanele şi execută un dans popular, într-un ritm alert, cu virtuozitate. Voievodul chiuie, bate pintenii, din când în când îşi saltă coroana. Brusc, Maria se opreşte din joc, acuzând dureri în zona inimii. Muzica încetează. Maria se întinde pe duşumea. Ştefan se aşează lângă ea, îngrijorat.

STEFAN *(speriat):* Ce-i cu tine? Te doare iar inima?
MARIA *(tulburată):* N-am nimic! Am amețit, învârtindu-mă…
ŞTEFAN *(se ridică):* Mă duc să chem un doctor...
MARIA: Nu-i nevoie, iubitule! Nu te mai gândi la boala mea!
ŞTEFAN: Boală ai spus? Aşadar e adevărat!
MARIA *(zâmbind trist):* Îmi promiți ceva?
ŞTEFAN *(trist):* Sunt rege! Pot să promit orice!
MARIA *(aprigă):* Închide-o pe Despina în Turnul Goliei!
ŞTEFAN *(ferm):* Maria, nu te băga! E o chestiune politică!
MARIA *(muşcată de gelozie):* Minți! Vrei să-ți faci harem, ca padişahul?
ŞTEFAN: Te rog, scumpa mea, nu insista!
MARIA: Dacă Despina rămâne la noi, eu plec! Mă întorc la Mangop!
ŞTEFAN *(ezitant):* Soțul ei s-a vândut turcilor!
MARIA: Trebuia să-l aduci pe el aici, nu pe nevastă-sa!
ŞTEFAN: Despina reprezintă un gaj politic! Nu e ce crezi tu!
MARIA: Lasă că te ştiu eu! Faci pe sultanul... *(Suspină.)*
ŞTEFAN *(blând):* Uță, Uță, Măriuță…

MARIA: Trimite-o înapoi, la ea la Bucureşti! Promiţi?
ŞTEFAN: Ce cald s-a făcut! O să fie furtună!
MARIA: Promiţi?
ŞTEFAN: Ce vrei?
MARIA: Gajul tău politic! Despina! O faci pachet şi o trimiţi în Valahia! *(Alintată.)* Promiţi, căţeluşule? Pisicuţa Mari te adoră! Miaau!
ŞTEFAN *(oftând):* Promit!
MARIA *(bucuroasă):* A făgăduit! Căţeluşul Fănică a făcut o promisiune! Pisicuţa lui îi dă un pupic pe botic. *(Îl sărută.)* Miaau!
ŞTEFAN *(serios):* Despina este garantul hotarelor de la miazăzi!
MARIA *(alintată):* Ai promis! Ai promis! Miaau! Hai să ne jucăm de-a căţelul şi pisica! Ţii minte? Aşa ne jucam noi doi, în luna de miere! *(Maria se apropie de masă, mergând ca o pisică. Priveşte înapoi spre Ştefan.)* Miaaau! Miaaau! Oameni buni! Aţi văzut cumva un căţel, numit Fănel?
ŞTEFAN *(îndârjit):* Ham, ham!
MARIA: Aşa! Foarte bine! Uite, pisicuţa ta se caţără pe masă*! (Cu mişcări feline, Maria se urcă pe masă.)* Miaau!
ŞTEFAN *(se apropie de masă, mergând ca un căţel):* Ham, ham, ham, ham!
MARIA *(de pe masă):* Nu mă poţi prinde! Miaau!
ŞTEFAN *(de sub masă):* Uţă, Uţă, pisicuţă! *(Cu autoritate forţată.)* Mă urc eu la tine, tărcato! Ham, Ham! *(Paşi la intrare.)*
MARIA: Încearcă numai să te caţeri, afurisitule! Mari te va zgâria! Miaau!

O voce din culise anunţă: „Măria sa, doamna Oltea, mama voievodului Ştefan!" Cei doi nu aud vocea, continuându-şi jocul nevinovat. Intră doamna Oltea.

STEFAN: Ham, ham! *(Doamnea Oltea priveşte înmărmurită.)* Ham, ham!
MARIA *(îmbufnată):* Nesuferitule! În luna de miere lătrai mult mai duios!
ŞTEFAN *(de sub masă):* Stai să-mi scot coroana*! (Îşi scoate coroana, aşezând-o pe podea.)* Ham, ham, ham, ham!

SCENA 12

Ştefan, Maria, Doamna Oltea.

DOAMNA OLTEA *(cu glas aspru):* L-aţi văzut cumva pe Ştefan, domnul Moldovei? Am o vorbă să-i spun!

Ştefan şi Maria se ridică în mare grabă, potrivindu-şi veşmintele. Maria se retrage ruşinată într-un colţ. Ştefan, fără coroană, se apropie de mama sa.

ŞTEFAN *(bucuros):* Mamă!

DOAMNA OLTEA *(rece):* Cine eşti tu? Aprod, servitor? Sau poate rândaş, la grajdurile domneşti! Nu te-am văzut pe-aici! *(Profetic.)* Băiete, fiul meu este domnul acestei ţări şi poartă coroană!
ŞTEFAN *(oftează, ridicând coroana):* E un cerc de oţel, mamă! Nimic mai mult...
DOAMNA OLTEA: E coroana Muşatinilor! Şapte voievozi şi-au trecut-o din mână-n mână! *(Pauză.)* L-ai văzut cumva pe fiul meu, străine?
ŞTEFAN: Sunt eu, mamă! Sânge din sângele tău! *(Arată coroana.)* Nu mă recunoşti fără bucata aceasta de tablă rece? Iat-o! Uneori mă strânge! Simt că îmi apasă creierul! Lasă-mă să mă bucur de viaţă! Sunt om, mamă! Sunt om! *(Îşi pune coroana.)*
DOAMNA OLTEA *(cu veneraţie):* Doamne, eşti mult mai mult decât un om! Tu eşti păstor de oameni! Ştefan cel Mare şi Sfânt!
ŞTEFAN: E greu să fii mare şi sfânt, deopotrivă! Mai ales în politică! Te rog, mamă, nu mă strivi sub legende! Vreau să trăiesc! Sunt fiul tău! Ştefan cel Viu!
DOAMNA OLTEA *(cu veneraţie, prinzându-i mîna):* Apără-ţi glia, doamne!
ŞTEFAN *(hotărât, bărbăteşte):* Asta fac, zi şi noapte, mamă! De douăzeci de ani, necontenit, mă lupt cu păgâni şi creştini! Un cerc de ochi lacomi e hotarul acestei ţări!
DOAMNA OLTEA: Copilul meu! Mi-e teamă! La fruntarii se ridică nori de furtună! *(Îl îmbrăţişează. Plânge. Se aude un început de vânt.)*
ŞTEFAN *(bărbăteşte):* Nu plînge, mamă! Când eram mic, la Borzeşti, bunicul, fie iertat, îmi spunea: „ Furtuna nu depinde de noi, Ştefăniţă! Ea vine din pustie şi acolo se va întoarce! Însă stejarii adevăraţi rămân în picioare!”
DOAMNA OLTEA *(cu voce gravă):* Copiii mei! Am avut un vis ciudat...
MARIA *(se apropie):* Un vis?
ŞTEFAN: Spune, mamă... *(Afară vântul se înteţeşte.)*
DOAMNA OLTEA: O dumbravă am visat, pe-o margine de vale… Pădurea gemea sub furtună! Dumbrava era roşie, valea era albă...
MARIA *(gânditoare):* Roşu şi alb...
ŞTEFAN *(grav):* Greu de înţeles...
DOAMNA OLTEA: ...Şi prin dumbravă trecea călare tatăl tău, doamne, răposatul Bogdan! Avea sabia frântă! Cămaşa lui albă era năclăită de sânge... Bogdan plângea...
ŞTEFAN: De necrezut! Tata n-a vărsat niciodată o lacrimă!
MARIA *(tristă):* E jale mare atunci când morţii plâng!
DOAMNA OLTEA: Adevărat! În viaţa lui, soţul meu, Bogdan voievod n-a ştiut ce-i plânsul! La Reuşeni, chiar sub securea călăului, i-a râs în nas ticălosului său frate, Petru Aron!
STEFAN *(îngândurat):* Tatăl meu, plângând într-o dumbravă roşie, lângă o vale albă...
DOAMNA OLTEA: Cu sabia frântă...
MARIA: Greu de pătruns tâlcul unui vis! *(Se aud rafale de vânt.)*

DOAMNA OLTEA: Măria ta! Du-te grabnic la părintele Daniil, în sihăstria lui! E singurul care poate desluşi taina acestui semn.
ŞTEFAN: Mamă, de ce trebuie să credem noi în vise?
DOAMNA OLTEA: Aici e mâna lui Dumnezeu! *(Se închină la icoană.)* Du-te la sihastru, copile! *(Vântul suflă puternic.)*
ŞTEFAN: E doar o furtună! Vine din pustie şi acolo se va întoarce.
DOAMNA OLTEA: Du-te, fiule!
ŞTEFAN *(supus):* Prea bine, mamă! *(Ştefan iese.)*

Vântul suflă, trezind ecouri lugubre. Se aude tropotul unui cal care se îndepărtează.

SCENA 13

Doamna Oltea, Maria.

DOAMNA OLTEA *(aspră):* Maria! Învață să-ți porți rangul! Eşti soție de voievod!
MARIA: Îl iubesc, doamnă! În puținele clipe când e cu mine, îl fac fericit!
DOAMNA OLTEA: În ce fel? Mieunând, ca apucații, pe masa cancelariei domneşti?
MARIA: Un joc nevinovat a fost, doamnă! Un zâmbet am adus, pe fața lui, împovărată de griji!
DOAMNA OLTEA: Înțeleg, domniță! Am fost şi eu tânără! Hârjoniți-vă la voi în iatac, nu în cancelarie!
MARIA *(supusă):* Vă rog să mă iertați, doamnă! E vina mea! Mi s-a părut foarte trist, Fănică…
DOAMNA OLTEA: Cine?
MARIA: Mă iertați! Voiam să spun, domnul nostru, Ştefan cel Mare…
DOAMNA OLTEA: Tu crezi că voievodul trebuie să latre? Doar nu e câine!
MARIA: E leu neîmblânzit, doamnă! Toată lumea ştie! Dar, uneori, şi leii simt nevoia să se joace…
DOAMNA OLTEA *(oftează):* Vino la mine, copila mea!
MARIA *(apropiindu-se):* Îl iubesc, mamă!
DOAMNA OLTEA *(o îmbrățişează):* Mă tem pentru voi! S-a pornit vijelia… *(Pauză.)* Cu sănătatea cum stai? Te mai doare inima?
MARIA: Inima mea e în siguranță! Am dăruit-o fiului tău, mamă!
DOAMNA OLTEA: Măria sa ştie că eşti bolnavă?
MARIA: Nu! Are doar o bănuială! Şi nici nu trebuie să ştie. Îl apasă destule griji!
DOAMNA OLTEA: Şi doctorii?
MARIA *(râde):* Ei spun că voi naşte un copil frumos, mamă!
DOAMNA OLTEA *(rezervată):* Ştiu! Ai grijă! Trebuie să fie băiat!

MARIA: Îmi voi da întreaga silință, mamă!

Furtuna este tot mai dezlănțuită. Brusc, vântul deschide fereastra, răvăşind hârtiile de pe masă. Speriată, Maria îşi ascunde fața la pieptul Doamnei Oltea.

DOAMNA OLTEA: Ce stihie! S-a dezlănțuit cerul!

Doamna Oltea bate din palme. Intră în grabă boierii Luca şi Ioan, foarte abătuți.

SCENA 14

Doamna Oltea, Maria, Ioan şi Luca.

LUCA *(aleargă spre fereastră):* Maică Precistă! A scăpat din peşteră urgia turbată!
IOAN *(adună de pe jos file împrăştiate de vânt):* Vedeți doamnă? Vântul deşertăciunii spulberă orice năzuință umană… Se năruie tot ce e durat de mână omenească! Nori de praf sunt faptele noastre… Istoria zboară, asemenea frunzelor de toamnă…

Luca închide fereastra. Furtuna îşi pierde din intensitate. Speriată, Maria continuă să stea la pieptul Doamnei Oltea.

DOAMNA OLTEA: Un vânt uscat…
LUCA: Fierbinte…
IOAN: Numai pulbere şi cenuşă!
MARIA: Miros de pâine arsă…

Cei doi boieri privesc pe fereastră.

LUCA: Ard holdele de grâu…
IOAN: O seceră de foc culcă spicele…
LUCA: Iarba s-a uscat! Păşunile sunt o singură flacără…
MARIA: Fug la capelă, mamă! Trebuie să mă rog! Soțul meu, domnitorul, e afară, în mijlocul stihiei! *(Maria iese.)*
DOAMNA OLTEA: Să ne rugăm cu toții pentru țară şi domn! *(Ridică brațele spre cer.)* Deschide-ți larg sufletul, Dumnezeule milostiv! Plânsul acestui neam este o nesfârşită rugăciune…….

Doamna Oltea şi boierii îngenunchează, cu fața spre icoană. Moment de reculegere. Vântul îşi pierde treptat din intensitate. Linişte. Se aude apropiindu-se, galopul unui cal. Intră Ştefan.

SCENA 15

Ştefan, Doamna Oltea, Luca şi Ioan

ŞTEFAN: Rugați-vă adânc, cinstiți boieri! Roagă-te fierbinte, prea bună mamă! Viitorul acestui pământ atârnă în cumpăna cerului…

Doamna Oltea şi boierii se ridică, apropiindu-se de domnitor.

DOAMNA OLTEA: Doamne! O rege al speranțelor mele!
ŞTEFAN: Un stâlp de foc este legea mea! Regatul fumegă! Sunt voievodul unei țări de cenuşă, mamă!
LUCA: Măria ta…
IOAN: Stăpâne…
ŞTEFAN: Pârjolite sunt frumoasele noastre livezi! Fumuri înalte se ridică pe plaiuri… Vitele au apucat munții… Fântânile s-au umplut cu noroi. Cu potcoavele lor înroşite, caii de foc calcă în picioare păşunile. S-a împlinit voia lui Dumnezeu! Flacără din flacără, lumină din lumină!
DOAMNA OLTEA: Cine a aprins țara?
ŞTEFAN: Noi, mamă! Fiii ei…
DOAMNA OLTEA: De ce, doamne?
ŞTEFAN: Aşa am socotit necesar! Țara are de ales! În foc sau în lanțuri! O ardem noi, sau o ard duşmanii, jefuind-o! *(Pauză.)* Numai codrii de nepătruns i-am cruțat, pe unde nici vântul nu răzbeşte… Am iertat pădurea, singurul nostru aliat de nădejde…
DOAMNA OLTEA: Ce-a spus Daniil Sihastrul?
ŞTEFAN: A spus ce spun toți popii din lume! Că trebuie să mă căiesc şi să mă rog!
DOAMNA OLTEA: Atunci roagă-te, măria ta!
ŞTEFAN: Nu e momentul să stau cu palmele lipite, mamă! Duşmanii urcă pe Siret!
DOAMNA OLTEA: Credința noastră îi va învinge!
ŞTEFAN: O, ce simplu ar fi! Aş trimite în calea lor o armată de preoți! Cu lumânări aprinse în mâini! Înarmați cu mii de cruciulițe!
DOAMNA OLTEA: Şi visul meu?

Se aude galopul unui cal care se apropie.

ŞTEFAN: A fost mai mult decât un vis! A fost o profeție! Dumnezeu ne pune iar la încercare! Asta face mereu, de peste şapte mii de ani! *(Intră Purice.)*

SCENA 16

Ştefan, Doamna Oltea, Luca, Ioan, Purice.

Purice îngenunchează înaintea domnitorului, plin de praf şi funingine.

PURICE: Măria ta!
ŞTEFAN *(zâmbind):* Ei, viteazule! Ai găsit turcul?
PURICE *(grav):* Nu unul, doamne! Sute de de mii! Câtă frunză şi iarbă…
ŞTEFAN: Ştiu! Vin pe Siret în sus! În fruntea lor e chiar sultanul Mahmet, cuceritorul! *(Râzând.)* Purice, era vorba că-mi aduci un singur turc, nu o armată!
PURICE *(zâmbeşte):* Sunt mulţi, doamne, dar speriaţi de moarte! Oastea lor e necăjită de secetă şi foame! În jur, numai scrum şi pustiu. Oameni şi cai se târăsc prin cenuşă!
ŞTEFAN: Totul e ars! Asta şi-au dorit! Cale liberă… Cine-i călăuzeşte?
PURICE: Frica cea mare, doamne! Şi sora dânsei, spaima! Drumul turcilor trece printr-o dumbravă… Urmează o vale îngustă, apoi pădurea…
DOAMNA OLTEA *(cutremurată):* Am auzit bine? O vale şi o dumbravă? Precum în vis…
PURICE: Da, doamnă! Am văzut cu ochii mei o minune! Când s-au ivit duşmanii, pădurea a început să freamăte! S-au răzvrătit copacii cei mari! Brazii şi-au întins cetinile, ca nişte aripi ocrotitoare. Stejari şi paltini şi-au unit crengile. Şi dintr-o dată s-a auzit vuietul unei oştiri de arbori… Un zid viu a devenit pădurea… Trunchi lângă trunchi, frunză lângă frunză… *(Toţi ascultă înmărmuriţi.)* Corbii şi vulturii au înnegrit văzduhul! Lupii urlau ameninţător! În poieni, pâlcuri, pâlcuri, se adunau jivinele!
LUCA: Şi păgânii?
ŞTEFAN: Au căzut cu faţa la pământ! N-au cutezat să se apropie!
PURICE: Întocmai! *(Mirat.)* De unde ştii, doamne?

SCENA 17

Ştefan, Doamna Oltea, Ioan, Luca, Purice.

ŞTEFAN: Oameni buni! Ne vom lupta! Câtă vreme pădurea este alături de noi, Moldova nu e singură!
PURICE *(însufleţit):* La luptă, doamne!
ŞTEFAN *(cu glas puternic):* Să sune cornul lung! Să bată toate clopotele ţării!

Se aud sunete de corn şi dangăte de clopote.

LUCA *(scoate sabia):* La război, tineri şi bătrâni!

IOAN: La arme, fraților!
ŞTEFAN *(scoate sabia):* Am poruncit să se strângă de grabă oastea cea mare!
DOAMNA OLTEA: Măria ta! Vreau şi eu o sabie uşoară!
ŞTEFAN: Nu, mamă! *(Ridicând sabia.)* Bărbații acestui pământ n-au pierit încă!

Afară se aude, în creştere, freamătul mulțimii care se strânge. Mulțimea aclamă: „Trăiască voievodul! Trăiască Ştefan Vodă! La arme! La arme! ” Intră în grabă un oştean, în ținută de luptă.

OŞTEANUL: Măria ta! S-au adunat plăieşii…
ŞTEFAN: Rânduiți oamenii! Formați cete, pâlcuri, steaguri!
OŞTEANUL: Sunt mulți voluntari, doamne! Îi luăm cu noi?
ŞTEFAN: Orice braț e binevenit! Înfruntăm cea mai mare armată a lumii…

Intră un țăran tânăr, cu coasa îndreptată în prelungirea cozii, ca o lance.

ȚĂRANUL: Măria ta! Vreau să merg şi eu…
ŞTEFAN: Tinere, ai mai fost la război?
ȚĂRANUL: Nu, doamne! Dar cred că nu e greu! Mi-am îndreptat coasa! Am înțeles că trebuie să cosim nişte turci!
ŞTEFAN: Dar grâul tău l-ai cosit, voinice? Suntem în miezul verii…
ȚĂRANUL *(surâzând trist):* L-am ars, măria ta! Mai bine scrum, decât în hambarul duşmanului!
ŞTEFAN: Şi nu ți-a părut rău de munca ta?
ȚĂRANUL *(trist):* Nu, doamne! Am ars grâul, dar mi-am păstrat ogorul! La anul, spicele vor creşte mai mari, mai bogate!
ŞTEFAN: Şi familia ta cu ce va trăi?
ȚĂRANUL *(vesel):* Ehe! Ne descurcăm noi! Coajă de copac, papură uscată, miere sălbatică, scoarță de mesteacăn! Rumânul mănâncă orice! Am trecut noi prin multe necazuri! Ciumă, tătari, lăcuste… Sănătate să fie! Şi libertate, doamne!

Intră un cioban, îmbrăcat cu ițari şi pieptar din piele de oaie. Poartă în mână un ciomag greu.

CIOBANUL: Ia-mă şi pe mine, măria ta! Sunt puternic!
ŞTEFAN: Vitează ți-e inima, voinice! De ce n-ai armă?
CIOBANUL *(arătând ciomagul):* Păi asta cei, doamne? Armă şi unealtă!
ŞTEFAN: Şi oile? Cine ți le păzeşte?
CIOBANUL: Le-am ascuns în creierii munților! Şi caii şi măgarii! Am pus un lup de pază!
ŞTEFAN: Un lup?
CIOBANUL: E bun cioban lupul, măria ta, pe astfel de vremuri! S-ar putea să mănânce câteva oi, drept simbrie! Dar turcul, dacă vine, le mănâncă pe toate!

Ştefan se îndreaptă spre ieşire. Afară mulţimea freamătă tot mai intens. Ioan şi Luca aruncă priviri scurte pe fereastră.

LUCA: Doamne, câtă lume s-a strâns!
IOAN: Tineri şi bătrâni, săraci şi bogaţi!
ŞTEFAN *(ridicând sabia):* Fraţilor! Să nu vă sperie fumul şi cenuşa! Ţara arde numai sub talpa duşmanului!
MULŢIMEA: Aşa e! Uraaa!
ŞTEFAN: Moldova e mai caldă ca oricând! Fierbe şi e gata de luptă!
MULŢIMEA: La luptă, măria ta! La luptă!
DOAMNA OLTEA: Fiul meu! Mergi cu Dumnezeu! Oştirea te aşteaptă! Fă scut, din pieptul tău, acestei ţări! Fii binecuvântat! A ta va fi izbânda!
ŞTEFAN: Rămâi cu bine, mamă! *(Pauză.)* Ai grijă de tânăra domniţă... *(Tare, către ceilalţi.)* Să mergem, vitejii mei! Afară s-a strâns oastea cea mare! Cerul milostiv vrea ca noi să ne batem! Cu Dumnezeu, înainte!

Ştefan iese fluturând sabia. Îl urmează toate personajele. În scenă rămâne numai doamna Oltea. Freamătul mulţimii se intensifică. Doamna Oltea îngenunchează în faţa icoanei. De afară răzbate puternic vocea lui Ştefan, aclamat de mulţime.

ŞTEFAN: Vitejii mei! Vă vorbeşte Ştefan voievod! Suflet din sufletul neamului nostru! Un nor uriaş de lăcuste s-a năpustit peste plaiul moldav! Distrug totul în calea lor: cetăţi şi biserici, castele şi bordeie! Ce facem, fraţilor? Ne plecăm fruntea în faţa unor insecte, pentru că sunt multe? *(Din mulţime răzbate un „Nu!" prelungit.)* Sau le ţinem piept, bărbăteşte, înecându-le într-un Siret de sânge? *(Mulţimea aclamă. Se aud strigăte: „La luptă! La luptă!")* Vitejii mei! Veniţi după mine! Ţineţi minte! Ne batem pentru vatra străbună! La luptă, bravi bărbaţi! La luptă!

Vuietul mulţimii se îndepărtează, estompându-se. Doamna Oltea continuă să se roage în faţa icoanei.

SCENA 18

Doamna Oltea.

DOAMNA OLTEA *(către icoană):* Ocroteşte-l, Doamne pe fiul meu! El nu luptă pentru glorie sau fală deşartă! Pentru slava ta se bate acum, Doamne! În numele tău a ridicat sabia. Credinţa ta o apără de douăzeci de ani curgători. Fiecare an a adus un alt război! Fiecare război a însemnat o nouă biserică. Ajută-l, Doamne! Nu poate izbândi fără tine! Dunărea e prea mică pentru a opri atâta urgie! Ce poate face el, cu o ceată de băieţi inimoşi, luaţi de la coarnele plugului? Ajută-i Doamne! Fiecare e fiul tău, pentru că fiecare poartă o cruce în

suflet! Apără Doamne, copiii tăi cei necăjiți! Ei nu vor să înrobească pe nimeni! Nu le trebuie roade din ogorul altuia! Ei se luptă pentru puținul lor, pentru ce tu le-ai dat, în nesfârşita ta mărinimie! Pe fiii tăi şi ai Moldovei, apără-i Doamne! *(Intră Maria.)*

SCENA 19

Doamna Oltea, Maria.

MARIA: Unde e domnitorul, mamă?
DOAMNA OLTEA: A plecat cu oastea! E război, fiica mea!
MARIA: Iar război?
DOAMNA OLTEA: Născocire a bărbaților este războiul O încleştare oarbă prin care nu răzbate decât ochiul rece al morții!
MARIA: Cine va câştiga?
DOAMNA OLTEA: Cântarul e la Dumnezeu. El pune în cumpănă morții şi viii fiecărei tabere. El scade şi adună, în vreme ce bărbații se luptă voiniceşte...
MARIA: Şi noi, femeile?
DOAMNA OLTEA: Noi stăm acasă, împletim ciorapi şi naştem alți soldați! Îi scăldăm, îi alăptăm, îi creştem mari. Ne rugăm pentru ei în vreme ce se luptă…
MARIA *(îşi mângâie pântecele):* Mamă, copilul meu nu va lupta niciodată!
DOAMNA OLTEA: Greu de crezut! Un fiu de voievod?
MARIA: Nu-l voi lăsa să lupte! Îl iau cu mine, mamă!
DOAMNA OLTEA *(tresare):* Maria! Unde vrei tu să pleci?
MARIA: Într-o grădină cu iarbă şi flori! Cu cer înalt şi ape mereu limpezi. Acolo vara nu are sfârşit! Acolo nu sunt războaie… Mi-e tare frig, mamă!

Maria se apropie de Doamna Oltea. Aceasta o strânge la piept

DOAMNA OLTEA: Copil nefericit! Ți-e fruntea fierbinte…
MARIA: Ciudați sunt oamenii… Când ard mai tare, atunci le e frig!
Când iubesc mai mult se trezesc în singurătate! Trebuie să plece când viața e mai dragă…

Maria e tot mai slabă. Doamna Oltea o conduce, ajutând-o să se întindă pe canapea. Undeva departe se aude vuietul bătăliei, sunete de corn, nechezat de cai.

DOAMNA OLTEA: Odihneşte-te fiica mea! Dumnezeu e mare şi bun! Te vei vindeca… La iarnă vom sta împreună, la gura sobei. Vom împleti ciorapi…
MARIA *(tristă):* Mamă! Firul din ghemul meu s-a sfârşit…

Se aude trapul unui cal obosit, care se apropie.

DOAMNA OLTEA: Maria!
MARIA: Mi-e frig, mamă… Aprinde o lumânare…

Doamna Oltea aprinde o lumânare la căpătâiul doamnei Maria. Intră Ioan, rănit la brațul stâng. Merge greu. În mâna dreaptă are un buchet de maci.

SCENA 20

Doamna Oltea, Maria, Ioan.

IOAN *(pentru sine):* Un soldat bătrân e o povară... Degeaba ai curaj… Vârsta îți întinde o sabie de plumb...
DOAMNA OLTEA: Cine-a învins?
IOAN: Moartea! Ca-ntotdeauna. Credeam că sângele păgân e negru... Când colo, e purpuriu, ca al nostru... Într-un ceas, toată dumbrava s-a făcut roşie...
DOAMNA OLTEA: Sângele cui a curs?
IOAN: Sânge de om! Ce mai contează...
DOAMNA OLTEA: Eşti rănit, Ioane...
IOAN: Bătrânețea e rană mortală... Am căzut, luptând, doamnă! Fiul tău m-a ridicat din picioarele cailor...
MARIA: Ai noştri au învins?
IOAN: Nu.
DOAMNA OLTEA *(încordată):* Au învins duşmanii?
IOAN: Nici ei! *(Pauză.)* Când am plecat, cei vii tocmai îşi numărau morții... Valea era albă de trupurile lor... Dumnezeu cântărea butoaie mari cu sânge...
DOAMNA OLTEA: De ce-ai plecat?
IOAN: A fost voia domnitorului. S-a înduioşat de părul meu cărunt! Mi-a poruncit să scriu în cronici despre Valea Albă... Mi-a cerut să-i aduc domniței aceste flori... Maci din Dumbrava Roşie...

Ioan înaintează şchiopătând către canapeaua pe care stă întinsă domnița Maria. Maria primeşte florile fără să se ridice. Ioan face o plecăciune, apoi se retrage către masa de lucru, pregătindu-şi pana de scris. Domnița strânge florile la piept. La căpătâiul ei lumânarea continuă să ardă.

MARIA *(cu voce stinsă):* Oare sunt flori? Poate sunt sufletele tinerilor morți... Însetate de dragoste... Flămânde de viață... *(Către Doamna Oltea.)* Mamă, iubirea nu poate fi atât de roşie... Acestea nu sunt flori...
DOAMNA OLTEA: Odihneşte-te, fiica mea! E o scrisoare de dragoste...
MARIA: Răvaş de rămas bun... Mamă, când domnul va veni să-i spui că pisicuța lui îi mulțumeşte...
DOAMNA OLTEA *(către sine):* Am pierdut! Simt că am pierdut! Vin zile grele... Vântul se tânguie... Ştefan pierde ce-i este lui mai drag. Iubirea,

libertatea... Văd iar umbra răposatului Bogdan, trecând călare, cu spada frântă... Ce vis nesăbuit! *(Vorbeşte aspru, cu umbra lui Bogdan.)* Bogdane, măria ta! Aruncă ciotul acela de sabie! Pune mâna pe lance! O, voi Muşatini, ieşiţi din cripte! Dragoş, Sas, Laţcu, Petru, Roman, Iuga, Alexandru... Cum puteţi sta în mânăstiri când nepoţii nepoţilor voştri se scaldă în baie de sânge?

Linişte. Numai vântul suflă în rafale, trezind ecouri lugubre. Se aude galopul unui cal care se apropie. Intră Ştefan, obosit, rănit, fără coroană.

SCENA 21

Ştefan, Doamna Oltea, Ioan, Maria.

Ioan, absent, continuă să scrie. Maria stă întinsă pe canapea, cu buchetul de maci la piept.

ŞTEFAN *(abătut):* Mamă, totul s-a sfârşit...
DOAMNA OLTEA *(aspră):* Unde ţi-e coroana?
ŞTEFAN: Aici, la cingătoare! Un domn învins nu poartă pe frunte coroană!
DOAMNA OLTEA *(imperativ):* Dă-mi-o, dacă pentru tine a devenit povară!
ŞTEFAN *(îi întinde coroana, supus):* Poftim, mamă!
DOAMNA OLTEA: Unde sunt duşmanii?
ŞTEFAN: Au fugit! Şi-au încărcat izbânda în căruţe şi s-au dus! Scrum şi cenuşă! Asta e prada lor! Acuma fug, speriaţi de preţul victoriei!
DOAMNA OLTEA: Dacă ei fug, înseamnă că ai învins!
ŞTEFAN: Se vor întoarce curând! Mai lacomi şi mai mulţi! Cunosc deja cărările acestui pământ. Iar porţile ţării sunt sparte... *(Către Ioan.)* Aşa să scrii, Ioane!
IOAN: Da, măria ta! *(Citeşte.)* Iar porţile ţării sunt sparte...
DOAMNA OLTEA: Ne vom apăra!
ŞTEFAN *(trist):* Cu cine, mamă?
DOAMNA OLTEA *(poruncitoare):* Cheamă-l aici pe Simion hatmanul!
ŞTEFAN: A căzut, spintecat de iatagane...
DOAMNA OLTEA: Să vină armaşul Constandin!
ŞTEFAN: Acum e sus în ceruri!
DOAMNA OLTEA: Unde sunt boierii? Arbore, Tăutul, Luican, Oană, Ivancu, Vâlcea?
ŞTEFAN *(cu glas tremurător):* Dorm, mamă! Şi nu se vor mai scula niciodată! În zadar îngerii suflă în trâmbiţe de aur...
DOAMNA OLTEA *(pălind):* Dar Luca?
ŞTEFAN: Precum un leu bătrân, cu coama albă în vânt, aşa s-a bătut... A murit, luptând...

DOAMNA OLTEA: Şi Purice?
ŞTEFAN: Mi-a dat calul său, când armăsarul domnesc s-a prăbuşit în luptă... Bietul Purice... O săgeată i-a străpuns inima...
DOAMNA OLTEA: Cum? Toţi sunt morţi şi numai tu trăieşti?
ŞTEFAN: Am fost mereu în focul primejdiei! Dumnezeu m-a cruţat! Are el o socoteală cu mine... Cumplit blestem! Să mergi călare, în fruntea unei oştiri de morţi! *(Ştefan plânge. Către Ioan.)* Ai scris, Ioane?
IOAN *(citeşte):* „ să mergi călare, în fruntea unei oştiri de morţi..."
DOAMNA OLTEA *(cutremurată, îi pune coroana pe frunte):* Doamne, un voievod nu plânge niciodată! Doar tu ai mai rămas acestei ţări... *(Îl îmbrăţişează.)*
ŞTEFAN: Mamă! Ţara nu mai e ţară! Cum să nu plâng, azi, când Ceahlăul plânge? Un Prut de lacrimi curge către mare... *(Îşi şterge lacrimile.)* Unde este Maria?
DOAMNA OLTEA: Doarme! Istovită de boală, copleşită de lunga aşteptare... Îţi mulţumeşte pentru flori! N-o trezi, doamne!

SCENA 21

Ştefan, Maria, Doamna Oltea, Ioan.

Ştefan se apropie de canapea. Maria zace nemişcată cu buchetul de maci în braţe. Ioan continuă să scrie. Un clopot bate a moarte.

ŞTEFAN *(în genunchi, la căpătăiul Mariei):* Dormi în pace, Uţă, Măriuţă! Lupta s-a sfârşit. *(Către Ioan.)* Ai scris, Ioane?
IOAN *(citeşte):* „ Şi atunci a răposat roaba lui Dumnezeu, Maria de la Mangop..."

Moment de linişte. Doamna Oltea se apropie de căpătâiul Mariei. Ioan se ridică în picioare cu faţa spre moartă. Bătăile clopotului se aud mai puternic.

DOAMNA OLTEA *(cu voce înecată de plâns):* Maria! De ce-ai plecat?
ŞTEFAN *(plânge):* Mai încet, mamă! Tu nu vezi că doarme? *(Îi potriveşte părul şi florile.)* Pisicuţa Mari... *(O sărută. Duce degetul la buze.)* Sst! Să n-o trezim! S-ar putea să ne zgârie... *(Îşi şterge lacrimile. Râde.)* Cum ai scris, Ioane?
IOAN *(grav, în picioare):* „...A răposat roaba lui Dumnezeu, Maria..."
ŞTEFAN *(revoltat):* Nu e bine! Cum adică, roaba lui Dumnezeu?
IOAN *(resemnat):* Aşa se spune, măria ta!
ŞTEFAN *(sare în picioare, energic, cu privirea spre cer):* Doamne! Ce faci tu acolo sus cu atâţia robi şi roabe? Ne-ai făcut din noroi şi ne tratezi ca atare! Îţi înrobeşti copiii, tată nevrednic!
DOAMNA OLTEA: Nu huli, doamne!

ŞTEFAN *(continuă să privească spre cer):* N-ai milă de fiii şi fiicele tale! E plină Calea Robilor de sufletele lor... Sub povara durerii, bolta cerească se frânge...

Clopotul continuă să bată. Doamna Oltea veghează la căpătâiul Mariei. Ştefan se apropie de icoană. O prinde cu ambele mâini.

DOAMNA OLTEA: Înțelegere, măria ta!
ŞTEFAN: Doamne! Mă uit la tine şi nu văd decât o scândură rece.
O bucată de lemn afumat, asta eşti tu Doamne... Tu întorci întruna clepsidra! Ție vremea mereu îți curge! *(Doamna Oltea clatină din cap.)* Ce-ți mai trebuie? Ți-am făcut douăzeci de biserici! *(Smulge icoana din cui şi se plimbă cu ea prin scenă, privind-o fix.)* Sute de călugări cinstesc numele tău în mânăstirile mele! Îi plătesc să te laude pe tine, Doamne! În jurul tău, numai flori şi iubire! Ce mai vrei, Doamne! *(Râde.)* Poporul meu ține toate posturile! Respectă fiecare zi de sărbătoare! *(Arată spre corpul neînsuflețit al Mariei.)* Femeia aceasta era a mea! În fața ta ne-am unit destinele! De ce mi-ai luat-o?
DOAMNA OLTEA: Nu vorbi cu păcat, măria ta!
ŞTEFAN: Mamă, trebuie să-i vorbesc! Să-mi spună clar acest chip poleit cu aur! E Dumnezeul nostru sau al păgânilor? *(Către icoană.)* Sub ochii tăi, necredincioşii ne-au învins azi! Ți-au pângărit altarele, au intrat călare în sfintele lăcaşuri! Au curs valuri de sânge creştin, iar tu n-ai ridicat un deget! Ştiu! Sunt un pumn de pământ… În nimicnicia mea, n-am dreptul să te judec, Dumnezeule milostiv! Dar mă-ntreb: de ce să-ți mai aduc prinos de ceară şi tămâie? *(Pauză.)* Trei lucruri de preț aveam şi eu: libertatea, credința, iubirea! De ce mi le-ai furat, Doamne?

Ştefan aşează icoana pe pieptul răposatei Maria, căreia îi sărută mâna. Se ridică în picioare, rămânând la căpătâiul Mariei.

ŞTEFAN *(cu bărbăție):* Citeşte, Ioane! Istoria merge înainte… Din faptele noastre vor dăinui doar filele de cronici...
IOAN *(în picioare, citeşte rar):* „ În zilele binecinstitorului şi de Hristos iubitorului domn Io Ştefan voievod, din mila lui Dumnezeu domn al Țării Moldovei, fiul lui Bogdan voievod, în anul 1476, iar al domniei sale anul al 20-lea curgător, s-a ridicat puternicul Mahmet, împăratul turcesc, cu toate puterile sale răsăritene. Şi au venit să prade...
ŞTEFAN: Opreşte-te! N-ai pomenit de munteni!
IOAN *(umil):* Credeam că nu se cade...
ŞTEFAN *(energic):* Ba se cade! Ticălosul de Laiotă! M-a trădat, deşi eu l-am ridicat în scaun! Să ia aminte tot neamul românesc! Scrie: „ şi încă şi Basarab voievod, numit Laiotă, a venit cu Mahmet, cu toată țara sa basarabească. Şi au venit să prade şi să ia Țara Moldovei; şi au ajuns până la locul numit Valea

Albă. Iar noi, Ştefan voievod am ieşit înaintea lor şi am făcut mare război cu ei, în luna iulie 26; şi cu voia lui Dumnezeu, au fost înfrânți creştinii de păgâni...

Doamna Oltea ridică icoana şi o pune la locul ei de cinste. Revine la căpătâiul Mariei.

ŞTEFAN: „Tot atunci şi tătarii au lovit Țara Moldovei din ceia parte. De aceea a binevoit Io Ştefan voievod cu buna sa voință să zidească un sfânt lăcaş...
DOAMNA OLTEA: Ridicăm o nouă biserică, doamne?
ŞTEFAN: Trebuie, mamă! O mână de țărână! Asta sunt eu fără Dumnezeu!
IOAN *(citeşte):* „ Io Ştefan voievod, cu buna sa voință să zidească un nou lăcaş, în numele arhanghelului Mihail şi întru rugă sieşi şi doamnei sale Maria..." *(Pauză.)* Măria ta! Trebuie să semnezi!
ŞTEFAN: Pentru ce să semnez?
DOAMNA OLTEA; Semnează, Doamne! Este eternitate, nimic mai mult!

Ioan îi întinde pana. Ştefan semnează pagina de cronică.

ŞTEFAN: Scriu, mamă! *(Scrie.)* Al tău fiu... Ştefan cel Viu...
DOAMNA OLTEA: Nu aşa, măria ta! Scrie numele tău de domn întru veşnicie!
ŞTEFAN *(zâmbind amar):* Bine, mamă! Mai scriu un rând! *(Scrie.)* Sunt un pumn de pământ. *(Rar.)* Am luptat, am iubit, am visat! Io Ştefan cel Mare şi Sfânt*!* *(Cade cortina.)*

SFÂRŞIT